

Wrocław 14.09.2022 r.

dr hab. Szymon Hanczar
Wydział Architektury Wnętrz, Wzornictwa i Scenografii
Akademii Sztuk Pięknych
im. E. Gepperta we Wrocławiu

Recenzja pracy doktorskiej autorstwa mgr. Macieja Jelskiego

pt: „Projekt systemu mebli do pracy w trybie home office” opracowanej pod

kierunkiem prof. dr. hab. Barbary Kowalewskiej oraz dr. Tomasza Gałązki, sporządzonej w związku z przewodem doktorskim wszczętym na Wydziale Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

1. Ocena szczegółowego dorobku twórczego i artystycznego mgr. Macieja Jelskiego

Doktorant jest absolwentem Warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, gdzie na Wydziale Architektury Wnętrz w Pracowni Mebla prowadzonej przez prof. Stanisława Gontarczyka w roku 2006 obronił pracę magisterską. Pan Maciej Jelski edukację zdobywał również studiując przez rok w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej w Szczecinie oraz w Staatliche Akademie der Bildenden Kuenste w Stuttgarcie, gdzie odbywał studia w ramach programu Socrates Erasmus. Pozyskiwanie wiedzy z wielu źródeł stanowi niewątpliwą zaletę, poszerza horyzonty i znajduje odzwierciedlenie w dalszej drodze zawodowej. Nie inaczej jest w przypadku doktoranta Macieja Jelskiego, który może poszczycić się bogatym doświadczeniem, w tym współpracą z Arup & Partners w Mediolanie czy wieloletnią współpracą z Atelier Mendinii. Kolejną aktywnością Doktoranta była funkcja projektanta i konsultanta pełniącego nadzór estetyczny nad budynkiem Centrum Nauki Kopernik w Warszawie oraz kontynuowana po dziś dzień indywidualna praktyka projektowa pod nazwą Kosmos Projekt, którą współtworzy wraz z małżonką. Trudno mi przytoczyć z pamięci pierwsze skojarzenia związane twórczością studia Kosmos Projekt. Było to z pewnością na tyle dawno, że owo wspomnienie mocno się zatarało. Efekty twórczej pracy zespołu są mi jednak doskonale znane a to co charakteryzuje prace, których współautorem jest Doktorant, doskonale zostało ujęte

w opinii promotora, dr hab. Barbary Kowalewskiej: "Charakterystyczną cechą realizacji powstających w tym zespole i każdego z osobna jest poszukiwanie ładu i harmonii. Każdy projekt jest badaniem studyjnym. Jest odnajdywaniem wzajemnych napięć: pomiędzy naturą, człowiekiem i technologią. W ich projektach surowość kształtów i użytych materiałów konfrontuje się z witalnością form biologicznych i mocą kolorów. Jest też częstym odwołaniem do minionych w sztuce stylów, tradycji bądź archetypów." Ze swojej strony zostaje mi jedynie dodać, z perspektywy projektanta, że cechą charakterystyczną dotychczasowego dorobku jest brak możliwości zaszufładowania go. Prace współtworzone przez pana Macieja Jelskiego zaskakują, z powodzeniem sięga on po różne środki wyrazu, materiały, technologie. Nadmieniam tu ostatnią realizację pt. Chusta, będącą częścią wystawy "W kratkę" (kur. Magdalena Kreis) w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. Praca utrwala ulotną plastykę tkaniny, dzięki zastosowanym materiałom i miejscu jej usytuowania tworzy relację z otoczeniem, mogącą służyć nie tylko jako estetyczny element przestrzeni publicznej.

Doktorant od 2013 roku pełni funkcję asystenta w Pracowni mebla II prowadzonej przez dr Tomasza Gałązkę. Swoim cennym doświadczeniem zebranych na przestrzeni kilkunastu lat dzieli się z podopiecznymi przekazując bez wątpienia godne naśladowania wzorce. Z pewnością takimi są dla nich liczne udziały w wystawach w kraju i za granicą, zdobyte nagrody czy wyróżnienia, w końcu otwartość na mnogość zagadnień projektowych jakimi przyjdzie im, absolwentom, w przyszłości się zmierzyć.

Konkluzja I.

Po wnikliwym zapoznaniu się z twórczością, dorobkiem projektowym, organizacyjnym i dydaktycznym mgr. Macieja Jelskiego oceniam je pozytywnie i stwierdzam, że zarówno jakość artystyczna jak i jej zakres spełniają wymogi art. 186 Ustawy z dnia 20. lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.*

2. Ocena pracy doktorskiej mgr. Macieja Jelskiego pt. „Projekt systemu mebli do pracy w trybie home office”

Charakterystyka pisemnej części pracy doktorskiej.

Układ pracy prawidłowy. Praca zawiera spis treści, streszczenie, abstract, wstęp, dwa rozdziały, czternaście podrozdziałów, opis techniczny, dokumentację fotograficzną i techniczną i zakończenie. Całość została zwieńczona właściwie opisaną bibliografią

W kolejnym rozdziale autor poddaje analizie wybrane systemy meblowe. Jak sam zauważa we wstępie do rozdziału "(...) wraz z rozwojem myśli modernistycznej zaczęto odchodzić od stylów historycznych i stylizacji. Kształt projektowanych obiektów miał wynikać z funkcji. Wprowadzenie minimalizmu propagowali m.in. Mies van der Rohe, który wyznawał ideę 'mniej znaczy więcej', oraz Adolf Loos ze stwierdzeniem, że 'ornament jest zbrodnią'. Idąc tym tropem meble, szczególnie te którym przypisywano przede wszystkim funkcje użytkowe, stawały się na wielu płaszczyznach (wzornictwa, dostępności) egalitarne. Spełniały potrzeby odbiorców, stając się wymarzonym produktem meblowym dedykowanym kompaktowym przestrzeniom meblowym.

Wśród wymienionych systemów meblowych autor wymienia takie klasyki jak String autorstwa Kajsy i Nisse'a Strinningów czy Royal System Poula Cadoviusa. Nie zabrakło w tym miejscu klasyka jakim jest Ivar szwedzkiego giganta meblowego a także kultowego polskiego systemu Mebli Kowalskich (Bogusławy i Czesława Kowalskich). Uwagze autora nie umknął również projekt autorstwa Rajmunda Hałasa, Regał o Zmiennych Wysokościach Przegląd, któremu dano ostatnio drugie życie. To tylko niektóre z wymienionych systemów meblowych, które zostały wnikliwie opisane, zarówno w kontekście genezy ich powstania, technologii wykonania czy samych detali i funkcjonalności. Na uwagę zasługuje wnikliwość obserwacji, ciekawość poznania założeń, metod wytwórczych czy sposobów działania.

Po bardzo precyzyjnej recenzji założeń meblowych, które odniosły niebywały sukces komercyjny, a których wieloletnia obecność na rynku udowodniła uniwersalność stosowanych w nich założeń, autor przedstawia własne rozwiązanie. Zastosowana modułowość umożliwia budowanie różnych wariantów regału zarówno wertykalnie jak i horyzontalnie. Projekt uwzględnia rozwiązania ułatwiające przechowywanie różnego typu przedmioty, mamy więc półki, skrzynie z niezależnym jezdnym rozwiązaniem, czy inne rozwiązania jak ułatwiające przechowywanie książek podpórki. Z racji głównej przesłanki do powstania projektu, jakim było stworzenie miejsca pracy w domu, rozwiązanie zawiera również biurko. Ciekawym detalem na usztywnienie konstrukcji, jest zastosowanie na tylnej ścianie regału pasów z poliamidu. To nie jedyny zaskakujący detal, kolejnym jest blat biurka z regranulatu, rozwiązanie opcjonalne wobec tradycyjnej sklejkki 18mm, z której wykonane są pozostałe półki. Za stabilność półek odpowiadają kliny wydrukowane z użyciem filamentu PLA. W tym miejscu pan Maciej Jelski oddaje hołd opisywanym wcześniej japońskim technikom łączenia bez użycia okuć. Projekt uwzględnia również detal jakim jest system poziomowania regału za pomocą regulowanych za pomocą gwintu stoppek osadzonych w elementach pionowych.

i spisem ilustracji. Praca liczy 50 stron, zawiera bogatą dokumentację fotograficzną i liczne ilustracje graficzne stanowiące właściwe uzupełnienie treści. Praca napisana poprawnie językowo, efektownie złożona i wydana.

Merytoryczna ocena pracy doktorskiej.

Autor swoją pracę doktorską poświęca systemowi meblowemu, który powstał w oparciu o osobiste doświadczenia, a bliskie nam wszystkim. Pandemia Covid-19, jak żadne inne dotychczasowe zjawisko czy kataklizm, nawet wojna światowa, miała mniejszy lub większy wpływ na życie wszystkich mieszkańców globu. Zjawiskiem powszechnym, ale występującym w różnym czasie były tzw. twarde lockdown'y, czyli konieczność pozostania w domach przy jednoczesnych licznych obowiązkach zawodowych. Dotyczyły to oczywiście zawodów, których przedstawiciele mogli wykonywać swoje zobowiązania zdalnie. Autor na bazie własnych doświadczeń postanawia pogłębić analizę problemu a w efekcie zaproponować rozwiązanie projektowe. Jednym ze spostrzeżeń była redefinicja przestrzeni mieszkalnej, która zyskała nową funkcję, biurową. O ile w przypadku wolnych zawodów nie było to zjawiskiem nowym, to dla wielu biurowych pracowników generowało potrzebę zorganizowania w przestrzeni mieszkania strefy biurowej. Z oczywistych względów, w większości przypadków odbyło się to kosztem przestrzeni mieszkalnej. Autor w swojej analizie sięga po dane statystyczne aby precyzyjnie określić przeciętne warunki życia i na ramowo przyjętych ograniczeń przystąpić do prac projektowych.

W rozdziale poruszającym tło inspiracji do projektu dyplomowego, zatytułowanym "Inspiracje / Tradycja i nowoczesność" sporo miejsca poświęcono kulturze Japonii. Począwszy od rzemieślniczych technik konstruowania mebli przez ciesielstwo, anime, elementy japońskiej popkultury na religii skończywszy. Autor daje w tym miejscu wyraz swego uznania dla bogatego dziedzictwa Japonii ale również twórczości artystów, którzy podobnie jak i on, ulegli mu znajdując mocno nacechowane, ale jednak własne środki wyrazu. W tym miejscu opisuje twórczość Liama Wanga urodzonego w Szkocji twórcę gier i fotografa, oraz Syd'a Mead'a (wł. Sydney Jay Mead) amerykańskiego projektanta przemysłowego i przede wszystkim zaliczanego do neo-futurystycznych artystów koncepcyjnych. Szczególną uwagę w kontekście zagadnienia dyplomowego, swoje silne uzasadnienie ma wnikliwy opis ślepych połączeń Sashimo oraz technik ciesielskich bez użycia gwoździ - Kanawa tsugi. Ich odzwierciedlenie znajduje się w detalach regału zaprojektowanego przez doktoranta Macieja Jelskiego.

Autor w swym projekcie odwołuje się do uznanych historycznie i użytkowo rozwiązań. Sięga po tradycyjne techniki, by z zastosowaniem współczesnych technologii jaką jest np. druk 3D, stworzyć nowy, odpowiadający na współczesne potrzeby produkt. Do tych współczesnych potrzeb użytkowników zaliczyć należy odpowiedzialność za środowisko. Spełnia to zastosowanie materiału z recyklingu. Osobiście życzyłbym sobie, by występował on w jeszcze większej ilości.

Konkluzja II

Pracę doktorską mgr. Macieja Jelskiego oceniam pozytywnie i stwierdzam, że zarówno jakość artystyczna jak i zakres spełniają wymogi art. 186 Ustawy z dnia 20. lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.*

Wnoszę do Rady Wydziału Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie o przyznanie mgr. Maciejowi Jelskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Szymon Hanczar